

جهان به کجا می رود؟

۵۳ روند شکل دهنده آینده به روایت موسسه آینده‌نگری بین‌المللی

■ ترجمه: سید علیرضا حجازی

نزدیک به چهار دهه است که موسسه آینده‌نگری بین‌المللی پیش‌پوسته نیروهای تغییردهنده جهان را رهبری می‌کند. یکی از ارزش‌های موجود در پایش روندهای اصلی در بازه زمانی طولانی این است که می‌توان دید آیا تغییرات ناگهانی نشانه‌ای از مراحل دگرگون‌کننده هستند و یا فقط ناآرامی‌های عادی و زودگذر هستند. و برایش اخیر گزارش موسسه آینده‌نگری بین‌المللی سه حوزه جدید از روندها را به دانش پیشین خود از نیروهای عمده‌ای که اینک در حال شکل‌دهی جهان آینده هستند، افزوده است. این سه حوزه عبارتند از: مهاجرت انبوه و آثار آن (روند ششم)، پیدایش اسلام مبارز (روند نهم) و از میان رفتن حریم خصوصی (روند هفدهم). آینده‌پژوهی‌هایی که از این روندها سرچشمه می‌گیرند، بازه‌های زمانی بسیار نزدیک (۲۰۱۰-۲۰۵۰) تا بازه‌های زمانی متوسط (تا سال ۲۰۵۰) را در بر می‌گیرند. متن اصلی این گزارش در ۳۲ صفحه تهیه شده که ترجمه و مطالعه کامل آن ممکن است کاری وقت‌گیر باشد. از این رو به ترجمه عناوین روندها بسنده شده است. این گزارش در سال ۲۰۰۵ توسط ماروین جی سترون و اون دیویس تهیه و از سوی جامعه آینده‌جهان (World Future Society) منتشر شد.

روندهای عمومی اجتماعی و اقتصادی

- ۱- اقتصاد کشورهای توسعه‌یافته دست کم تا پنج سال آینده به رشد خود ادامه خواهد داد. هرگونه وقفه در این رشد موقت خواهد بود.
- ۲- جمعیت تا سال ۲۰۵۰ به ۹/۲ میلیارد نفر خواهد رسید.
- ۳- مردم کشورهای توسعه‌یافته عمر طولانی‌تری خواهند داشت.
- ۴- جمعیت سالمندان در جهان به شدت رو به فزونی است.
- ۵- رشد صنایع فناوری اطلاعات منجر به ایجاد جامعه جهانی دانش بنیان خواهد شد.
- ۶- مهاجرت انبوه پراکندگی جمعیت را تغییر خواهد داد.
- ۷- با وجود برخی واکنش‌های بیگانه‌هراسی در برابر مهاجران، تنوع فرهنگی رو به افزایش است. این از تأثیرات یکپارچه‌ساز رسانه‌های جمعی سرچشمه می‌گیرد. با این حال جامعه جهانی دستخوش برخی گسیختگی‌های محلی و واژگونگی شده است.
- ۸- اقتصاد جهانی به شکلی یکپارچه‌تر در حال رشد است.
- ۹- اسلام مبارز در حال گسترش و قدرتمند شدن است.
- ۱۰- ارزشهای اجتماعی به سرعت تغییر می‌کنند.
- ۱۱- جوانان به موفقیت اقتصادی مورد نظر خود اهمیت زیادی خواهند داد.
- ۱۲- گردشگری، تعطیلات و مسافرت در دهه آینده افزایش خواهد یافت.
- ۱۳- جنبش‌های فرهنگی، بهداشتی و فردی به شکلی

توانمند اما نه کاملاً همگانی و جهانی بر جای خواهند ماند.

- ۱۴- مصرف‌گرایی به سرعت رشد خواهد کرد.
- ۱۵- جنبش برابری حقوق مردان و زنان اهمیت خود را از دست خواهد داد و دلیل آن موقعیت‌های گذشته است.
- ۱۶- ساختارهای خانواده متنوع‌تر خواهند شد.
- ۱۷- حریم خصوصی افراد که زمانی یک حق کاملاً تعریف‌شده بود، در بسیاری از کشورها از میان می‌رود.

روندهای انرژی

- ۱۸- با وجود تمامی تلاش‌هایی که برای گسترش منابع انرژی تجدید شونده صورت گرفته، مصرف نفت هنوز ادامه یافته است.
- ۱۹- برخلاف باور عمومی جهان در معرض خطر پایان یافتن نفت قرار ندارد.
- ۲۰- قیمت نفت در صورتی که بی‌ثباتی اقتصادی و سیاسی آن را تغییر ندهد، بشکلهای ۲۵ دلار ثابت باقی خواهد ماند.
- ۲۱- رقابت دیگر منابع انرژی به محدود شدن قیمت نفت کمک خواهد کرد.
- ۲۲- مردم در سراسر جهان به شکل فزاینده‌ای نسبت به مسایل زیست محیطی از جمله آلودگی هوا حساس‌تر می‌شوند و این را از پیامدهای بی‌تفاوتی می‌دانند و بی‌خردی و ناآگاهی در این زمینه نمایان‌تر می‌شود.

روندهای محیط زیست

- ۲۳- کاهش ذخایر آبی برای بیشتر نقاط جهان به یک مشکل دائمی تبدیل خواهد شد.
- ۲۴- بازیافت سبب به تأخیر افتادن اشباع محیط زیست از پسماند می‌شود که هم‌اینک تهدیدی برای پرشدن محل‌های دفن زباله در دنیا به‌شمار می‌رود. اما به‌راحتی بر این تهدید غلبه حاصل شده، زیرا هنوز دنیا به این مرحله نرسیده است.
- ۲۵- در بسیاری از نقاط جهان توسعه صنعتی بر مسائل زیست محیطی ارجحیت دارد.
- ۲۶- شاید انقراض نسل‌ها آن‌گونه که پیش از این پنداشته می‌شد، به سرعت صورت نگیرد؛ اما کاهش تنوع زیستی در دهه‌های آینده یک نگرانی فزاینده خواهد بود.
- ۲۷- تداوم شهرنشینی به میزان بیشتری مشکلات اجتماعی و محیط زیستی را وخیم خواهد ساخت.

روندهای فناوری

- ۲۸- فناوری به شکل فزاینده‌ای بر جامعه و اقتصاد تسلط خواهد یافت.
- ۲۹- تحقیق و توسعه در اقتصاد نقش بیشتری را بر عهده خواهد گرفت.
- ۳۰- پیشرفت‌های به وجود آمده در فناوری، حمل و نقل، مسافرت‌های هوایی، زمینی، دریایی و حمل بار را سریع‌تر، ارزان‌تر و ایمن‌تر کرده است.
- ۳۱- سرعت تغییر در فناوری با پیدایش هر نسل جدیدی از اکتشافات و کاربرد آنها افزایش می‌یابد.
- ۳۲- تقریباً هر روز پیشرفت‌های شایان توجهی در دانش پزشکی رخ می‌دهد.
- ۳۳- اینترنت به صورت جغرافیایی و لگاریتمی در حال رشد و گسترش است.

روندهای کار و نیروی کار

- ۳۴- تحصیلات و آموزش در جوامع گوناگون در حال رشد و گسترش است.
- ۳۵- کار تخصصی در حال گسترش در تمامی صنایع و حرفه‌های تخصصی است.
- ۳۶- بخش خدماتی سریع‌ترین رشد را در بخش اقتصاد جهانی دارد.
- ۳۷- حقوق و دستمزد زنان به آرامی در حال برابر شدن با دستمزد مردان است.
- ۳۸- با افزایش امید به زندگی، کارگران دیرتر از گذشته بازنشسته می‌شوند.
- ۳۹- اتحادیه‌های کارگری در حال از دست دادن قدرت خود برای تأمین و حفظ حقوق کارگران و شکل‌دهی به خط مشی عمومی امور محیط کاری هستند.
- ۴۰- شغل دوم و سوم در حال متعارف شدن است به گونه‌ای که افراد بیشتری در اواسط عمر خود تغییراتی در مشاغل خود ایجاد می‌کنند.

- ۴۱- اخلاق کاری در حال از میان رفتن است.

- ۴۲- وجود زوج‌های برخوردار از دو درآمد روالی عادی در جوامع شده است. هر چند که این روند ممکن است کاهش یابد و یا حتی معکوس گردد.
- ۴۳- نسل X و نسل هزاره در آینده تأثیرات چشمگیری خواهند داشت.

- ۴۴- زمان به ارزشمندترین کالای جهان تبدیل شده است.

روندهای مدیریّت

- ۴۵- هر سال تعداد بیشتری از کارآفرینان مشاغل جدیدی را آغاز می‌کنند.
- ۴۶- سازمان‌های اطلاعات-محور به سرعت در حال جایگزین شدن به جای الگوی مدیریت زنان و کنترل سنتی هستند.
- ۴۷- به عنوان نمونه یک حرفه بزرگ در سال ۲۰۱۰ تعداد کمتر از نصف پرسنل مدیریتی و حدود یک سوم تعداد مدیران شرکت‌ها در سال ۱۹۹۰ را خواهد داشت.
- ۴۸- قوانین و مقررات دولتی سبب صرف بخش عمده‌ای از تلاش و وقت مدیران می‌گردد.

روندهای مؤسسات و سازمان‌ها

- ۴۹- شرکت‌های چند ملیتی در حال ایجاد اتحاد در سراسر جهان هستند اما در معرض خطرات بیشتری نیز قرار دارند.
- ۵۰- قرار گرفتن در معرض دید بین‌المللی در بردارنده خطر بیشتر حملات تروریستی است.
- ۵۱- مشتریان بیشتر خواهان پذیرش مسؤلیت اجتماعی از سوی شرکت‌ها و از یکدیگر هستند.
- ۵۲- مؤسسات در حال روشن و واضح نمودن فعالیت‌های خود هستند و بسیاری از آن‌ها به دلیل جرایم و کارهای اشتباه خود بیشتر پاسخگو و مسوول خواهند بود.
- ۵۳- مؤسسات در معرض توزیعی دو سویه هستند. مؤسسات بزرگ، بزرگتر می‌شوند و مؤسسات کوچک، کوچک باقی می‌مانند و مؤسسات متوسط از میدان رقابت خارج می‌شوند.

منبع: "سی گفتار در آینده‌پژوهی - جلد ۳" (کتاب الکترونیکی)، کشف آینده.

مؤسسات بزرگ، بزرگتر می‌شوند و مؤسسات کوچک، کوچک باقی می‌مانند و مؤسسات متوسط از میدان رقابت خارج می‌شوند